

**ВПРОВАДЖЕННЯ ДОСВІДУ РОБОТИ ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ
В ПРАКТИКУ СУЧАСНИХ ДНЗ**

Дослідження надбань минулого з питання розвитку мережі дошкільних закладів та впровадження їх у практику роботи сучасних навчально-виховних дошкільних закладів висвітлено у наукових працях сучасних науковців, присвячених виявленню особливостей роботи дошкільних освітніх установ на рівні певного регіону. Т. Головань присвятила свою роботу вивченню суспільного дошкільного виховання у Криму, С. Дітковська розглянула розвиток відомчих дошкільних закладів у Донбасі, Л. Пісоцька розкрила соціально-педагогічні умови управління розвитком дошкільної освіти в регіоні, Н. Туренко дослідила внесок громадських організацій, приватних осіб та асоціацій у розвиток дошкільного виховання на Слобожанщині. Вивчення досвіду розвитку системи дошкільного виховання є актуальним не лише з точки зору педагогіки, а й економіки рідного краю, тому що розкривають перед нами картину становлення та розвитку дошкільної педагогічної думки, майстерності, вміння пристосовуватися до змін у політиці, економіці та культурному житті регіону та країни в цілому.

На сьогоднішній момент не існує роботи, яка б ґрунтовно розкривала особливості організації та збільшення мережі дошкільних закладів Херсонщини.

Мета статті: розкрити умови впровадження практики минулого в організацію навчально-виховного процесу дошкільних закладів Херсонщини.

Реалізація поставленої мети вимагає розв'язання таких задач:

1) розкрити можливість використання особливостей області задля покращення навчально-виховного процесу в дошкільних закладах Херсонщини;

2) описати можливості впровадження накопиченого досвіду у напрямі створення та розширення мережі дошкільних закладів Херсонщини;

3) розкрити залежність потреби у розширенні мережі суспільного дошкільного виховання від зайнятості населення.

Історико-педагогічні дослідження в межах певної географічної території мають найбільшу цінність, тому що розкривають регіональні особливості освітніх процесів, вплив географічних, соціально-економічних умов на специфіку організації навчально-виховного процесу, особливості управління тощо.

Вивчення досвіду педагогів-практиків розкривають перед сучасним вихователем картину становлення та розвитку дошкільної педагогічної думки, майстерності, вміння пристосовуватися до змін у політиці, економіці та культурному житті країни. Досвід роботи вихователів

дошкільних закладів є цінним як у педагогічному, так і в економічному значенні, області притаманне зосередження різноманітних видів виробництва, які протягом десятиріч суттєво впливали на соціально-економічний розвиток держави. Освітньо-виховна робота у дитячих дошкільних закладах усіх типів проводилася відповідно до єдиної стандартизованої програми, що передбачало відсутність будь-яких розбіжностей у реалізації на практиці її вимог. Однак через неналежне фінансування, недостатню оснащеність дошкільних закладів наочною та методичною літературою, спонукало вихователів до пошуків нових ідей щодо організації навально-виховного процесу. У своїй пошуковій роботі вихователі-практики спиралися на особливості Херсонського регіону, які вплинули на специфіку діяльності ДНЗ:

- поліетнічність регіону, яка полягає у етноприналежній специфіці виховання. А це в свою чергу впливало на особливості виховання дітей у дошкільних закладах;

- економічний розвиток регіону. Завдяки стрімкому промисловому та сільськогосподарському розвитку Херсонської області, що вплинуло на трудову зайнятість населення, стало причиною виникнення таких типів дошкільних закладів, як відомчий та сезонний, що мали свої специфічні особливості у виховній роботі;

- географічне розташування регіону, а саме поблизу Чорного та Азовського морів, що дає переваги у використанні природних ресурсів під час оздоровлення дітей дошкільного віку.

Виділені нами особливості Херсонського регіону та вплив їх на специфічність роботи дошкільних закладів не втратили своєї актуальності й на сьогоднішній день. Тому варто розглянути можливість використання накопиченого досвіду з урахуванням потреб сучасного суспільства.

Розглядаючи педагогічний досвід вихователів Херсонщини щодо організації виховної роботи у дошкільному закладі, можна простежити шлях становлення системи суспільного дошкільного виховання Херсонського регіону та досвід, який був поширений за його межами та став прикладом зразкової та винахідливої роботи педагогічних колективів.

У статті 7 Закону України «Про дошкільну освіту» [3] встановлено, що завданнями дошкільної освіти, зокрема, є виховання у дітей поваги до державної та рідної мови, національних цінностей Українського народу, а також цінностей інших націй і народів, а в статті 10 цього Закону встановлено, що мова (мови) у дошкільній освіті визначається відповідно до Конституції України і законів про мови. Тому відповідно до статті 26 Закону УРСР «Про мови в Українській РСР» [4] від 28.10.1989 року в Українській РСР виховання в дитячих дошкільних установах, в тому числі в дитячих будинках, ведеться українською мовою.

Але враховуючи те, що у деяких регіонах України є місця компактного проживання громадян інших національностей, зокрема на Херсонщині, можливим є організація дитячих дошкільних установ, де виховання дітей ведеться їхньою національною або іншою мовою. Також у

дитячих дошкільних закладах в разі необхідності можуть бути відкриті окремі групи, в яких виховання ведеться іншою мовою, ніж в установах в цілому. Організація такого виховання груп можлива в разі виявлення бажання батьків або осіб, які їх замінюють щодо створення таких закладів.

За останнє десятиріччя у складі населення Херсонщини відбулися значні зміни, що суттєво вплинуло на систему освіти. За чисельністю найбільшою національністю в області після українців були і залишаються росіяни – 14 % від загального складу населення області. На Херсонщині у достатній кількості збережено мережу російськомовних навчальних закладів. Так, загальна кількість російськомовних дошкільних навчальних закладів в області – 28, двомовних – українською та російською мовами навчання – 14 [6, с 157]. Освітня спрямовують всі зусилля на те, аби наша державна й мови національних меншин розвивалися, збагачуючи культуру кожного з нас. Адже головне – не навчання за національною ознакою, а збереження національних культур тих народів і народностей, які живуть у містах і селах нашого краю.

Було проаналізовано інформацію до періодичної доповіді Європейської хартії регіональних мов або мов меншин. Стосовно Херсонського регіону було виявлено, що відповідно до національних меншин, наявних у області, заяви батьків були подані на організацію навчально-виховного процесу дітей такими мовами як:

– російська, в наслідок чого у Херсонській області функціонує 29 російських дитячих навчальних закладів;

– іврит – функціонує недержавне навчально-виховне об'єднання «дошкільний заклад – спеціалізована школа I–III ступенів «Хабад» з поглибленим вивченням івриту та англійської мови, у роботі цієї установи простежується спільна робота педагогічних колективів дошкільного закладу та школи у вихованні дітей відповідно до традицій народу;

– кримськотатарська – у Херсонській області функціонує один навчальний заклад, де вивчається кримськотатарська мова;

– німецька, грецька, польська – не застосовується в організації дошкільного виховання через відсутність запитів батьків у наданні дошкільної освіти цими мовами, хоча є умови для наступності у роботі таких дошкільного закладу зі школою;

Сьогодні в області постійно проводиться робота, спрямована на реалізацію політичних, економічних, соціальних, культурних прав і свобод усіх громадян незалежно від їхнього етнічного походження, створюються умови розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності національних меншин, діяльності їхніх громадських організацій. Але поряд з вирішенням цих проблем актуальним залишається питання повноцінного вивчення та вживання державної мови.

У Херсонській академії неперервної освіти діє науково-методична лабораторія національних меншин, завідувачем якої є Кирпенко Максим Юрійович. Метою лабораторії є координація зусиль науково-педагогічних, педагогічних працівників з питань розробки, апробації і впровадження

інноваційних педагогічних та управлінських технологій, спрямованих на оновлення теорії та практики освіти в регіоні; надання науково-методичних консультацій районним (міським) методичним службам регіону з питань експериментальної діяльності загальноосвітніх закладів, роботи з обдарованими дітьми, збереження культури та традицій представників різних національностей, які проживають на території області.

Як зазначала Валентина Чабаненко (завідувач лабораторією у 2009 році): «Толерантність до різних культур потрібно прищеплювати ще в дитячому садку» [7].

Зміст дошкільної освіти необхідно модернізувати відповідно до потреб суспільства, потреб інноваційного розвитку науки, запроваджувати сучасні інноваційні технології засобів розвитку, навчання та виховання, удосконалювати механізми моніторингу якості дошкільної освіти, якісної підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів.

Досвід організації дошкільних закладів за рахунок відомств у Херсонській області у другій половині ХХ століття мав не лише на меті розширення мережі та покращення умов перебування, а й виховання дошкільників на прикладі діяльності підприємств, господарств. Це в свою чергу створювало сприятливі умови для становлення всебічно розвиненої особистості, формування моральних рис, а саме працьовитості, відповідальності, витривалості, гордості за своїх батьків, родичів, які трудилися на користь суспільства для підняття соціально-економічного рівня своєї країни. Спільна робота вихователя і батьків направлена на неперервне виховання, взаємодопомогу у вирішенні проблемних питань у вихованні.

У 2012 році в Херсонській області діяло 4 відомчих дошкільні заклади. Одним з таких дошкільних закладів є відомчий Херсонський ясла-сад УМВС «Зірочка», девіз якого: «Опікуємося про дітей – опікуємося про майбутнє». У 2008 році дитячому садку виповнилося 35 років.

В інтерв'ю для газети «Таврійський край» завідувача ясла-садка УМВС «Зірочка» Людмила Миколаївна Рижикова так говорить про роботу своїх вихователів: «На вихователів покладена велика відповідальність, ми виховуємо дітей, батьки яких носять погони та є правоохоронцями. Не просто зробити зауваження або дати пораду татові-генералу, але ми намагаємося знайти підхід до кожного з батьків та підказувати, як правильно прийняти рішення в тій чи іншій ситуації з дитиною» [2]. Вихователі в роботі з дітьми використовують як нові, так і часом перевірені системи виховання та технології навчання: методика фізичного розвитку дітей за Єфименко, методика швидкого навчання читанню та математики за Зайцевим. Для внутрішнього розвитку дитини в садку організовано школу «ейдетики», функціонує психологічна служба, яка враховує темперамент як дитини, так і вихователя. При дитячому садку працює декілька гуртків: іЗОстудія «Чарівні пальчики», музично-драматична студія «Казка», англійська мова та фітнес, а для батьків функціонує «Школа молодих батьків», де мами і тата завжди можуть

проконсультуватися з досвідченим педагогом-психологом. Не менш важливою особливістю дитячого садка є те, що він не закривається на літо, як це відбувається з іншими садками міста, що дозволяє батькам не замислюватися, куди влаштувати дітей, а їх у садку 180 осіб.

Після садка вихованці з легкістю вступають у престижні школи й ліцеї міста. Деякі з тих дітей, які у свій час закінчили «Зірочку», тепер приводять туди своїх малят. На всі свята маленькі вихованці дитячого ясла-саду УМВС «Зірочка» готують вистави та святкові номери для працівників свого відомства та батьків, у відповідь на це керівництво та працівники УМВС Херсону не залишають поза увагою потреби та побажання малечі, адже фінансування напряму йде від УМВС. Режим дошкільного закладу є пристосованим до графіку роботи батьків, що в свою чергу відображається на подовженому перебуванні дітей, під час якого вони отримують повноцінне додаткове харчування після денного сну, чого немає у звичайному дитячому садку.

Багаторічну роботу всього колективу ясла-садка 29 жовтня 2010 року було оцінено на вищому рівні та нагороджено грамотою Херсонського міського голови «Один із кращих садів Херсона» [1]. Дана нагорода є свідченням злагодженої роботи керівництва відомства та всього педагогічного колективу дошкільного закладу.

Ще одним прикладом злагодженої роботи педагогічного колективу дошкільного закладу та відомства є дитячий садок Херсонського морського торговельного порту «Червоні вітрила» [8], якому у травні 2013 року виповнилося 67 років (1946 року). Цілі династії пройшли шлях у морпорт через дбайливі руки нянечок і вихователів. Це сім'ї Смоленцевих, Митрофанових, Байонових, Харитонових, Колеснікових. Уже більше 14 таких династій не змінюють у своїй вірності «Червоним вітрилам». У дітей (а їх у садку 135) виховується любов до роботи батьків і дідів, і багато змінюють своїх батьків у порту. Життя садка нерозривно пов'язане з портом: діти щороку бувають на екскурсії по морському портові, їх ведуть у навчальний комбінат, на причал, у машинне відділення кораблів, на кожному святі в дитячому садку є елементи з життя моряків.

Науково-педагогічною громадськістю за радянських часів накопичено цікавий та цінний досвід у напрямі створення та розширення мережі дошкільних закладів Херсонщини за рахунок залучення коштів підприємств, організацій, колгоспів та радгоспів. Дана робота дає спробу побачити, як змінювалася система дошкільних закладів Херсонщини у нелегкий соціально-економічний період для становлення регіону як важливого економічного об'єкта України.

Сприятим відродженню народних промислів, кустарних виробництв, інших нетрадиційних форм господарювання разом із застосуванням традиційних форм господарювання з метою створення постійних і тимчасових робочих місць, підвищення рівня зайнятості сільського населення [5, с. 8]. Це в свою чергу збільшить кількість робочих місць, а як показує практика 50–80 рр. ХХ ст. – від зайнятості населення залежить

потреба у розширенні мережі суспільного дошкільного виховання. Саме тому, досвід 50–80 рр. ХХ ст., який розкрито у нашому дослідженні, буде актуальним і у наш час.

У освітньо-виховному середовищі, яке становиться і розвивається, основними ресурсами впровадження поставлених задач є використання всіх можливих ресурсів, врахування географічних, економічних та фінансових умов регіону та їх вплив на покращення організації дошкільного виховання. Свідченням цього є висвітлений нами досвід організації дошкільного виховання в Херсонському регіоні, а саме вмиле та творче використання наявних умов працівниками дошкільної освіти області та їх вплив на специфічність роботи дошкільних закладів в другій половині ХХ століття.

Подальші пошуки можуть бути спрямовані на детальне вивчення та реалізацію надбань минулого в умовах діяльності сучасних дошкільних закладів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Газета Постфактум» інформаційно-аналітичне видання міста Херсона та Херсонської області [Електронне видання] Дитячий садок УМВС Херсонщини «Зірка» відзначене грамотою Херсонського міського голови. Дата публікації 29.10.2010 Автор: Редакція. – Режим доступу : <http://www.postfactum.ks.ua/2010/10/29/детский-сад-умвд-херсонщины-звезда-о.html>.
2. Дигтяренко А. «Звездочке» – 35 лет [стаття] / А. Дигтяренко // Таврийский край. – 29 мая, 2008. – № 22(519). – С. 5.
3. Закон України «Про дошкільну освіту» [Електронний ресурс] Верховна Рада України 1994–2013, програмно-технічна підтримка – Відділ баз даних нормативно-правової інформації. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>.
4. Закону УРСР «Про мови в Українській РСР» від 28.10.1989 року [Електронний ресурс] Верховна Рада України 1994–2013, програмно-технічна підтримка – Відділ баз даних нормативно-правової інформації. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/8312-11>.
5. Обласна комплексна середньострокова програма розвитку села на 2012–2015 рр. / Херсонська обласна державна адміністрація розпорядження голови обласної державної адміністрації. – Херсон. – 2012. – 69 с.
6. Одайник С. Ф. Забезпечення освітніх потреб національних меншин Херсонщини в контексті соціокультурного розвитку [Електронний ресурс] / С. Ф. Одайник // Таврійський вісник освіти : науково-методичний журнал. – Херсон, 2005. – № 4(12). – С. 153–159. – Режим доступу : http://academy.ks.ua/tavr_visnik/12.pdf.
7. Подгородецкая Татьяна. Херсон – город толерантный / Т. Подгородецкая // Новый день. – № 48(4886). – 26.11.2009. – С. 24.
8. Федоренко Л. Паруса ее жизни [Освітнянський літопис] / Л. Федоренко // Джерела. – жотень, 1998. – № 36. – С. 14.